Luomusuunnitelmaohje – Elintarvikkeet

Evira antaa tämän ohjeen luonnonmukaisen tuotannon valvontaa ohjaavana viranomaisena. Tämä ohje ei ole tyhjentävä selvitys alan lainsäädännöstä. Tässä ohjeessa on sekä lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

1 MIKÄ ON LUOMUSUUNNITELMA

Luomusuunnitelma on komission asetuksen (EY) 889/2008 vaatimus, jossa toimija velvoitetaan kuvaamaan toimintansa ja toiminnassaan luomuisuuden kannalta kriittiset kohdat sekä ne toimenpiteet joilla toimija varmistaa tuotteiden luonnonmukaisuuden säilymisen. Luomusuunnitelman keskeisenä perusteena on luomutoiminnan kriittisten pisteiden kartoittaminen ja niiden valvonta. Kriittisiä pisteitä ovat kaikki ne kohdat luomutuotteiden valmistuksessa, varastoinnissa ja kuljetuksessa, joissa on vaarana, että luomutuotteeseen sekoittuu ei-sallittuja aineita, tavanomaisesti tuotettua tuotetta tai tavanomaisesti tuotettu tuote merkitään luomutuotteeksi.

Luomusuunnitelman laatiminen, päivitys ja noudattaminen kuuluvat jokaisen luomuelintarvikkeiden valvontajärjestelmään hakevien ja siihen kuuluvien yritysten velvollisuuksiin. Hakiessaan luonnonmukaisten tuotteiden valvontajärjestelmään toimija sitoutuu noudattamaan luomulainsäädännön tuotantosäännöksiä. Hakemuksen liitteeksi tulee liittää luomusuunnitelma. Luomusuunnitelmassa toimenpiteiden kuvaamisen tarkoituksena on, että toimija tunnistaa omaan toimintaansa liittyvät riskit ja osoittaa ne käytännön toimenpiteet ja varotoimet, joilla toimija varmistaa luomulainsäädännön vaatimusten täyttymisen.

Luomuelintarvikkeiden valvontajärjestelmä kattaa valmistuksen, jolla tarkoitetaan luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden säilömistä ja/tai jalostusta, teurastusta ja kotieläintuotteiden paloittelua, pakkaamista, merkitsemistä ja/tai luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavien merkintöjen muuttamista. Sen lisäksi järjestelmään kuuluu varastointi, tukkukauppa ja tuonti EU:n ulkopuolelta.

Luomuelintarvikkeiden valmistusta koskevat lisäksi Elintarvikelain kautta tulevat hygienia- ja omavalvontasäädökset, joita toimijan tulee toiminnassaan noudattaa. Näitä vaatimuksia ei käsitellä tässä ohjeessa. Näiden vaatimusten osalta ohjeistusta saa oman kunnan elintarvikevalvonnasta.

1.1 Millainen luomusuunnitelman pitää olla

Luomusuunnitelma on vapaamuotoinen, siihen ei ole mitään valmista pohjaa tai mallia. Tämän ohjeen otsikoinnissa on käytetty samoja osa-alueita, jotka luomusuunnitelmaan pitää sisällyttää. Luomusuunnitelmassa voi käyttää samoja otsikoita yrityksen toimintaan soveltaen.

Luomusuunnitelma ja siinä esitetyt toimenpiteet voivat olla osa toimijan käyttöön ottamaa laatujärjestelmää. Evira toivoo, että luomusuunnitelma pidetään yhtenä kokonaisuutena, jolloin asioiden löytyminen /tarkastaminen helpottuu ja siten sujuvoittaa tarkastuksen etenemistä.

Yrityksessä on hyvä olla nimettynä henkilö, joka vastaa luomusuunnitelmasta ja sen päivittämisestä sekä varmentuu siitä, että suunnitelmassa kuvatut varo- ja tarkastustoimenpiteet sekä muistiinpanot tulevat tehdyiksi. Luomusuunnitelma tehdään toimijaa itseään varten, osaksi yrityksen omaa toiminnan varmentavaa järjestelmää. Kirjoittamisessa voi auttaa, jos tekstin laatija kuvittelee kirjoittavansa tekstin esim. uudelle työntekijälle, jolle halutaan kertoa miten, missä, milloin ja kenen toimesta yritys luomutuotteita käsittelee. Ja ennen kaikkea, miksi kyseiset toimenpiteet tehdään niin kuin ne luomusuunnitelmassa on kuvattu tehtäviksi. Eli mitä toimilla varmennetaan.

Luomutoimintaa koskeva kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään 5 vuotta.

2 TOIMINNAN KUVAUS

Toiminnan kuvauksessa kerrotaan yleisellä tasolla yrityksen toiminnasta. Toiminnasta riippuen tässä voidaan kuvata muun muassa:

- kuka tekee ja missä
- mitä tekee eli luettelo valmistettavista tai tuotavista luomutuotteista
- miten tekee eli toiminnan luonne (jalostaa, pakkaa, uudelleen pakkaa, tekee merkintöjä, etiketöi tai tuo EU:n ulkopuolelta)
- milloin tekee eli onko toiminta jatkuvaa vai kausiluontoista,
- käsitteleekö samoja tuotteita sekä luomuna että tavanomaisena
- käytetäänkö johonkin toimenpiteeseen alihankkijaa
- tehdäänkö jokin toiminta alihankintana

2.1 Kuvaus kaikista luomutuotteiden käsittelyssä käytetyistä tiloista

.

Toimintaan käytetyillä tiloilla tarkoitetaan raaka-aineiden tai valmiiden tuotteiden vastaanottotiloja, raaka-ainevarastoja, itse toimintatiloja joissa tehdään jalostus, pakkaaminen tai merkinnät, valmiiden tuotteiden varastointitilat ja kaikki muut tilat, joissa luomutuotteita käsitellään tai varastoidaan. Kaikista toimintaan käytettävistä tiloista on oltava kuvaukset. Tuonnin osalta luomusuunnitelmaan sisällytetään tiedot EU:hun tuotavien tuotteiden saapumispaikoista ja tiloista, joita käytetään tuotteiden varastointiin ennen niiden toimittamista 1. vastaanottajalle.

Lisäksi luettelo niistä tilan koneista ja laitteista, joita käytetään luomutuotteiden valmistuksessa ja varastoinnissa.

Esimerkkejä:

- ”luomutuotetta X valmistetaan tuotantolinjalla 2, jonka sijaitsee tuotantotilassa ja sen sijainti on merkitty pohjapiirrokseen”
- ”luomutuotteita varastoidaan hyllypaikoilla xy-xz elintarvikevarastossa”
- ”raaka-aineiden vastaanotto tapahtuu takaovesta ja vastaanottotarkastus tehdään eteistilassa”.

Tärkeintä kuvauksessa on se, että tehty kuvaus on sellainen, että sen perusteella voidaan tunnistaa käytännön toimintapaikat. Jos toimipisteessä käsitellään myös tavanomaisia tuotteita, on luomusuunnitelmaan hyvä liittää pohjapiirrokset joihin on merkitty sekä luomu- että tavanomaisten tuotteiden käsittelypaikat.

3 LÄHETYSTEN VASTAANOTTOTARKASTUKSET

Vastaanottaessaan joko raaka-aineita tai valmiita tuotteita toimijan tulee tehdä lähetykselle vastaanottotarkastus. Siinä toimija varmentuu, että yrityksen vastaanottamat tuotteet ja niissä olevat merkinnät vastaavat tuotteen mukana seuraavan saateasiakirjan tietoja. Vastaanottotarkastuksessa kirjataan myös, ovatko lähetykset suljettuja.

Esimerkiksi:

- valvontaviranomaisen tunnus tuotteessa ja lähetyslistassa on sama
- saateasiakirjassa on kaikkien luomutuotteiden kohdalla tuoterivillä maininta ”luomutuote” ja tuotteen valmistusta valvovan valvontaviranomaisen tunnus
- saateasiakirjassa on lähettävää yritystä valvovan viranomaisen tunnus.

Luomusuunnitelmassa on kuvaus mitä tietoja/asioita lähetyksistä ja niitä seuraavista asiakirjoista tarkastetaan sekä kuvaus mihin ja miten vastaanottotarkastuksen tulokset kirjataan. Lisäksi tulee kertoa miten toimitaan, jos epäillään tai todetaan, että erä ei täytä luomulle asetettuja vaatimuksia (kts kohta 10).

Luomusuunnitelmaan tulee myös liittää lista hankituista tuotteista ja niiden tavarantoimittajista.

3.1 GMO ja säteilytys

Luomulainsäädännössä on ehdoton käyttökielto muuntogeenisille organismeille tai tuotteille, jotka on tuotettu muuntogeenisistä organismeista (gmo). Vastuu gmo-kiellon noudattamisesta on luomuelintarvikkeiden valmistajalla. Toimijat saavat **olettaa**, ettei hankituissa elintarvikkeissa ole käytetty gmoa, **jos pakkaus-merkinnöissä tai mukana seuraavassa asiakirjassa ei ole mainintaa** gmo:sta.

Luomusuunnitelmassa toimija kuvaa minkä tuotteiden osalta ja miksi he varmistuvat gmo-vapaudesta sekä varmistukseen käyttämänsä toimenpiteet. Varmistus koskee esimerkiksi Luonnonmukaisen tuotannon ohjeet 3 – Elintarvikkeet taulukossa 1 kuvattuja ainesosia. Luomusuunnitelmassa kuvataan tapa jolla varmistuminen dokumentoidaan, ja vuosittaisella tarkastuksella dokumentointia valvotaan asiakirjatarkastuksin.

Luomutuotteita ja niihin käytettäviä ainesosia ei saa käsitellä ionisoivalla säteilyllä. Käytettäessä tavanomaisia kuivattuja mausteyrttejä, mausteita ja maustekasveja, toimijan tulee varmistaa, että niitä ei ole säteilytetty. Toimenpiteet varmentumisesta kuvataan luomusuunnitelmassa.

Sopiessaan tavarantoimituksista toimija voi varmistaa, että tavarantoimittajalla on tiedossaan gmo:ta ja säteilytystä koskevat kiellot luomutuotannossa. Toimijan varmistaessa lisäksi jokaisesta toimituserästä, että niiden pakkausmerkinnöissä ei ole merkintää gmo:sta tai säteilytyksestä, voidaan näitä toimenpiteitä pitää riittävinä varotoimenpiteinä.

Lisäksi luomusuunnitelmassa tulee olla kuvaus siitä miten toimitaan, jos epäillään tai havaitaan luomutuotteissa merkkejä gmo:sta tai säteilytyksestä. Gmo:hin tulee kiinnittää erityisesti huomiota jos käytössä on gmo:ta sisältäviä raaka-aineita tai valmistuksen apuaineita.

4 ERILLÄÄNPITO

Luomutuotteet ja tavanomaiset tuotteet tulee pitää erillään tuotannon kaikissa vaiheissa. Erillääpito koskee ainoastaan niitä toimijoita, jotka käsittelevät samoissa tiloissa sekä tavanomaisia että luomutuotteita ja luomutuotannossa sallittuja aineita esimerkiksi lisä- ja apuaineita.

Luomusuunnitelmassa erillääpito tulee kuvata kaikissa niissä kohdissa, joissa käsitellään sekä luomutuotteita että tavanomaisesti tuotettuja tuotteita. Toimijan tulee kuvata miten erillääpidosta huolehditaan vastaanoton, valmistuksen, varastoinnin (raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden varastointi) ja kuljetuksen aikana. Erillääpito tulee tapahtua joko ajallisesti (luomu- ja tavanomaisia tuotteita varastoidaan eri aikaan) tai paikallisesti (erilliset varastot).

Lisäksi tulee kuvata miten ennaltaehkäistään muiden kuin sallittujen aineiden tai tuotteiden aiheuttama kontaminaatio, esimerkiksi ei-sallitut lisäaineet ja valmistuksen apuaineet.

Jos toimija keräilee luomutuotteita, esimerkiksi raakamaidon keräily, teuraseläinten tai kananmunien keräily, tulee kuvata miten erillääpito on huomioitu keräilyn aikana.

Esimerkkejä:

- teuraseläimet ovat tunnistettavissa eläinten tunnistusmerkkien perusteella jotka viljelijä on laittanut vaatimuksenmukaisuusvakuuteen
- teurastukset tehdään puhtailla pinnoilla (ei tavanomaisesta tuotannosta peräisin olevia eläinten osia) yhtenä yhtenäisenä eränä
- luomuruhot säilytetään omalla merkityllä paikalla yhtenäisinä erinä merkittynä ruholapuilla tai ruholeimalla
- luomutuotteita valmistetaan aina maanantaisin ja silloin ei tehdä (samanaikaisesti tai ennen luomutuotteita) lainkaan tavanomaisia tuotteita
- luomutuotteet tehdään aina aamulla ensimmäisenä puhtailla pinnoilla
- kaikki käytetty lautajauho on aina luomua

Tämä kohta **ei koske** niitä toimijoita, jotka käsittelevät ainoastaan luomutuotteita. Nämä toimijat voivat korvata kuvauksen toteamalla, että asia ei koske kyseistä toimijaa, koska käsitellään ainoastaan luomutuotteita ja sallittuja aineita.

4.1 Puhdistustoimenpiteet erillläänpidon varmistamiseksi

Puhdistustoimilla varmennetaan, etteivät varastoidut ja valmistettavat luomutuotteet sekaannu tai vaihdu tavanomaisten tuotteiden tai ei-sallittujen aineiden kanssa. Puhdistusten tehokkuus on tarkastettava ja **tarkastusten tuloksista on pidettävä kirjaa**. Asianmukaiset puhdistustoimenpiteet, niiden tehokkuuden valvonta sekä tehtyjen toimenpiteiden muistiinpanot tulee olla luomusuunnitelmassa kuvattu.

Puhdistustoimilla ei tässä siis tarkoiteta kuinka hygieniavaatimuksia noudatetaan eli yrityksen siivousohjelma ei sellaisenaan korvaa tätä kohtaa. Yrityksessä mahdollisesti käytettävät pintapuhtausnäytteet eivät myöskään käy muistiinpanoiksi siitä, että puhdistustoimien riittävyydestä on varmistuttu.

Esimerkkejä:

- varastointitilojen hyllyt tyhjennetään puhtaaksi tavanomaisista tuotteista ennen luonnonmukaisten tuotteiden varastointia
- kun tuotantolinjalla vaihdetaan luomutuotteeseen, otetaan x kiloa tai x minuuttia tuotetta tavanomaiseksi ennen kuin luomutuotteen valmistus alkaa. Tällä varmennetaan se, että tuotantolinja on ”puhdistunut” kaikesta tavanomaisesta tuotteesta

Puhdistustoimet tulee huomioida valmistuksen lisäksi myös sekä raaka-ainevarastossa että valmiiden tuotteiden varastoinnissa ja kuljetusten aikana.

Puhdistustoimenpiteet **eivät koske** niitä toimijoita, jotka käsittelevät pelkästään luomutuotteita.

4.2 Erien tunnistaminen valmistuksen eri vaiheissa

Erillläänpidon kuvauksessa tulee esittää miten eri erät tunnistetaan tuonnin, vastaanoton ja varastoinnin läpi koko valmistusyksikössä tapahtuvan ketjun ja kuljetuksen aikana. Erien tunnistus koskee luomuraaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden lisäksi myös valmistuksessa käytettäviä lisäaineita ja valmistuksen apuaineita. Kriittisiä pisteitä ovat toiminnassa ne kohdat, joissa muodostuu riski, että luomutuotteeseen sekoittuu tavanomaisesti tuotettua tuotetta tai tavanomaisesti tuotettu tuote merkitään luomutuotteeksi.

Tuotantoerien tunnistaminen on yritykselle merkittävää, jos jokin tuote-erä joudutaan vetämään pois markkinoilta. Silloin takaisinveto voidaan kohdentaa tuote-erään, jota markkinoilta poisto koskee.

Esimerkkejä valmistuksessa:

- luomuerät tai luomutuotteisiin käytettävät erät säilytetään erivärisissä astioissa tai säiliöissä
- Luomutuotteiden valmistuksen aloitus- ja päättymisajankohta merkitään ylös

Esimerkkejä valmiista tuotteista:

- tietojärjestelmissä luomutuotteiden tuotenumerot merkitään tunnuksella LUOMUxxx
- luomutuotteita sisältävät rullakot on merkitty ”luomu”-lapuilla

5 ALIHANKINTA

Alihankinnalla tarkoitetaan toimintaa jossa yritys (päämies) antaa jonkin toiminnon kolmannen osapuolen tehtäväksi. Alihankkijaksi kutsutaan sitä osapuolta, joka tekee jonkin toiminnon toisen yrityksen (päämiehen) lukuun. Päämies ja alihankkija kirjaavat keskinäisestä toiminnastaan sitoumuksen, jossa alihankkija sitoutuu noudattamaan luomusäädöksiä kaikissa alihankinta toimissa.

Alihankinnasta pitää (päämiehenä toimivan yrityksen) luomusuunnitelmaan tehdä

- lista/luettelo käytettävistä alihankkijoista tai toimijoista jotka ostavat alihankintaa yritykseltä
- kuvaukset alihankintana tehtäväksi annetuista/saaduista toiminnoista
- luettelo luomutuotteista, joita toimija valmistaa/valmistuttaa alihankintana
- tiedot siitä mikä tarkastuslaitos (ulkomailla) tai tarkastusviranomainen valvoo alihankkijan toimintaa
- kuvaus siitä kuinka varmistetaan, että toiminta alihankkijan luona valvotaan/ voidaan valvoa

Luomusuunnitelmasta tulee näkyä ne toimenpiteet, jotka yritys on antanut tai saanut alihankintana tehtäväksi. Esimerkiksi

- alihankkija vastaa vastaanottotarkastuksista ja niistä tehtävistä kirjauksista
- alihankkija hoitaa luomutuotteiden lähettämisen ja vastaa saateasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä.

Jos toimija itse toimii alihankkijana toisille toimijoille, tulee se kuvata toimijan omassa luomusuunnitelmassa esimerkiksi toiminnan kuvauksen yhteydessä.

HUOM. Päämiehen tulee tehdä **kirjallinen sitoumus** alihankkijoiden kanssa valvontajärjestelmän soveltamisesta (esimerkki sitoumuksesta löytyy Eviran internet-sivuilta).

6 KOOSTUMUS

Toimijan tulee luomusuunnitelmassaan kuvata miten valmistettavissa tai valmistutettavissa tuotteissa koostumuksessa ja resepteissä luomuisuus varmennetaan. Luonnonmukaisen tuotannon ohjeessa 3 – Elintarvikkeet on tarkemmat luomutuotteiden koostumusta koskevat säännökset.

Luomusuunnitelmaan tulee liittää tiedot **kaikista valmistetuista tuotteista, sekä kaikista tuotteissa tai prosessissa käytetyistä ainesosista**, myös apuaineista. Käytössä olevat reseptit tulee olla tarkastajan saatavilla tarkastuksella. Jos reseptit sisältävät tavanomaisia maatalousperäisiä ainesosia, niin suunnitelmassa tulee kuvata onko kyseessä ns. luomutuotteissa sallittu tavanomainen ainesosa vai onko

kyseessä tavanomainen tuote, jonka valmistuksessa on käytetty luomuainesosia. Eli miten toimija varmentuu, että käytetyt ainesosat täyttävät luomutuotteiden koostumusvaatimukset.

Jos toimija valmistaa tai valmistuttaa tavanomaisia tuotteita, joiden valmistuksessa käytetään luomuainesosia ja jotka mainitaan ainesosaluettelossa luomuainesosina, tulee luomusuunnitelmassa kuvata myös näiden tuotteiden koostumus. Käytettäessä vain luomuainesosia, esimerkiksi leipomossa kaikki käytetty lautajauho on luomua myös tavanomaisissa tuotteissa, tulee käyttö kuvata luomusuunnitelmassa.

Jos toimijalla on ainesosalupa, tulee luomusuunnitelmassa kuvata tarkemmin kyseisen ainesosan käyttö (mikä ainesosa ja mihin tuotteisiin käytetään sekä käyttömäärä) ja luvan voimassaoloaika.

7 MERKINNÄT

Toimijan tulee varmentua siitä, että kaikissa luomutuotteissa on lainsäädännön edellyttämät merkinnät ja toisaalta ettei ”ei-luomutuotteissa” ole kuluttajaa harhaanjohtavia luomumerkintöjä. Luonnonmukaisen tuotannon ohjeet 3 – Elintarvikkeet on tarkemmin kerrottu millaisia merkintöjä lainsäädäntö edellyttää pakkauksissa ja erilaisissa asiakirjoissa.

Luomusuunnitelmassa tulee kuvata pakkauksiin ja etiketteihin, asiakirjoihin, tiedotteisiin sekä markkinointi- ja mainosmateriaaleihin tulevat merkinnät. Lisäksi tulee kuvata miten yrityksessä toimitaan, ettei tavanomaisia tuotteita merkitä luomuksi.

- Miten varmennutaan, että luomupakkausmerkinnät ovat reseptien mukaiset ja mihin merkinnät perustuvat?
- Miten toimitaan, jos havaitaan tai epäillään, että merkinnät ovat väärin tai tavanomainen tuote on merkitty luomuksi?

Pakkausmateriaaleihin tehtävät merkinnät sekä erilaisiin asiakirjoihin ja markkinointi- ja mainosmateriaaleihin tehtävät merkinnät voidaan joko kuvata sanallisesti tai liittää mallikappaleet luomusuunnitelman liitteeksi.

Kuljetusasiakirjoissa käytettävät luomumerkinnät voi kuvata joko tässä kohtaa tai kohdassa ”kuljetukset ja lähettäminen”.

8 KULJETUS JA LÄHETTÄMINEN

Toimijan tulee varmentua lähettämiensä tuotteiden luomuisuudesta ja jäljitettävyydestä. Luomusuunnitelmaan tulee kuvata

- kaikki lähetyksiin liittyvät tilat (tilat voidaan kuvata myös kohdassa 2.1, jossa on kuvattuna muutkin toimintaan liittyvät tilakuvaukset)
- toimenpiteet, joilla huolehditaan lähetysten tunnistamistoimenpiteistä
- selvitys miten luomutuotteet kuljetetaan toisiin yksiköihin tai toisille valvonnassa oleville toimijoille

- tiedot siitä miten kuljetettavat tuotteet on pakattu (tai tiedot irtokuljetuksesta)
- mitä tietoja erää seuraavassa saateasiakirjassa tai pakkausetiketissä on (myyjän nimi ja osoite, valvovan viranomaisen tunnus, tuotteen nimi ja viittaus luomuun)
- kuljetusliikkeen tiedot

9 LUOMUKIRJANPITO – MUISTIINPANOT JA TASEET

Luomukirjanpito koostuu toimijan toiminnastaan tekemistä muistiinpanoista ja niiden perusteella tehtävistä taseista. Muistiinpanot ovat keskeiset dokumentit, joilla toimija voi todentaa omaa luomutoimintaansa. Luomusuunnitelmassa toimija kuvaa sen tavan, jolla heidän yrityksessään muistiinpano- ja tasevelvoitteet täytetään. Muistiinpanot ja taseet tulee laatia siten, että tuotevirtaa voidaan seurata katkeamatta.

Yksikössä tai toimijan tiloissa on tehtävä muistiinpanot **varastosta ja varoista** (raaka-aineet, valmistetut tuotteet), joiden avulla toimija ja valvontaviranomainen voivat varmentua tuotantosääntöjen noudattamisesta. Lisäksi tulee tehdä muistiinpanot hävikistä, varastoista **lähetetyistä tuotteista**, niiden luonteesta ja määristä sekä toimijalla tulee olla tiedot lähettämiensä tuotteiden vastaanottajista. Luomusuunnitelmassa tulee kuvata miten edellä mainitut muistiinpanot tehdään tai miten kyseiset tiedot löytyvät toimijan muusta kirjanpidosta.

Muistiinpanojen ja taseiden tekemiseen ei ole olemassa mitään yhtä oikeata tapaa, vaan jokainen toimija esittää luomusuunnitelmassaan kuinka vaatimukset täytetään heidän toiminnassaan.

Jokaisella toimijalla tulee olla omat muistiinpanot ja taseet toiminnastaan, Esimerkiksi tukkukauppa, joka on antanut tuotteiden varastoinnin alihankkijalle, ei voi väistää muistiinpano- ja tasevelvollisuuttaan varaston tekemillä muistiinpanoilla ja taseilla.

Muistiinpanoihin ja taseisiin sisällytettävät tiedot on näytettävä oikeiksi asianmukaisilla tositteilla. Tarkastuksella tositteet tulee olla tarkastettavissa.

9.2 Jäljitettävyys

Toimijan tulee huolehtia siitä, että jokainen tuote on mahdollista jäljittää kaikissa tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa, jotta kuluttajille annetaan takeet siitä, että luonnonmukaiset tuotteet on tuotettu vaatimusten mukaan. Luomusuunnitelmassa tulee olla kuvaus kaikista käytännön toimenpiteistä sen varmistamiseksi, että yrityksen markkinoille saattamat tuotteet voidaan jäljittää niiden toimittajiin, myyjiin, vastaanottajiin ja ostajiin.

Esimerkiksi

- kirjanpito kaikista lähetetyistä tuotteista ja tuote-eristä sekä niiden vastaanottajat
- kuvaus, millä merkinnöillä varastossa olevat tuotteet voidaan jäljittää valmistuserään, käytettyihin raaka-aine-eriin ja raaka-aineiden myyjiin

10 TUOTEREKLAMAATIOT JA TOIMENPITEET EPÄILTÄESSÄ VIRHEELLISTÄ TUOTETTA

Toimijan tulee pitää kirjaa luomutuotteiden reklamaatioista. Luomusuunnitelmassa kuvataan miten muistiinpanot tuotereklamaatioista kirjataan. Erityisesti tulee kuvata miten reklamaatiosta mahdollisesti tuotteen luomuisuuteen liittyvä epäily käsitellään yrityksessä ja miten toimitaan kun tuote on virheellinen tuotteen luomuisuuden osalta.

Kuvaus siitä miten toimitaan epäiltäessä tuotteen tai ainesosan luomuisuutta (toimijan on viipymättä tehtävä ilmoitus epäilystä Eviralle). Kuka yrityksessä vastaa ilmoituksen tekemisestä Eviralle ja mihin sinne ilmoitus tehdään. Tähän kohtaan voidaan laittaa myös kuvaus kuinka mahdollinen virheellisten tuotteiden takaisinveto järjestetään ja kuinka asiasta tiedotetaan asiakkaille

11 TUONNIN OSALTA LUOMUSUUNNITELMASSA HUOMIOITAVAA

Mikäli toimija tuo joko luomuelintarvikkeita tai niiden ainesosia suoraan yhteisön alueelle EU:n ulkopuolelta (ns. kolmasmaatuonti), tulee tuontimenettely kuvata luomusuunnitelmassa. Tuontimenettelyä yleisesti koskevat tarkemmat säännöt on kuvattu erillisessä ohjeessa Luonnonmukaisen tuotannon ehdot 6 –Tuonti.

Tuontiyrityksen (omaan lukuun tai alihankintana) toiminnan täydellisestä kuvauksesta on käytävä ilmi yhteisöön tuotavien tuotteiden saapumispaikat ja kaikki muut tilat, joita tuoja aikoo käyttää tuotujen tuotteiden varastointiin ennen niiden toimittamista ensimmäiselle vastaanottajalle.

Tuotavien tuotteiden ensimmäisen vastaanottaja, myös toisen lukuun toimiva vastaanottaja, on tehtävä täydellinen kuvaus. Kuvauksesta tulee ilmetä vastaanottoon ja varastointiin käytettävät tilat ja miten vastaanottotarkastus tehdään (mitkä dokumentit tarkastetaan) 1. vastaanottajan toimesta.